

PM Rotel VII (Dnr KS 2020/959)

Anmälan av Äldreomsorgens årsrapport 2019 för känne- dom

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Anmälan av äldreomsorgens årsrapport 2019 godkänns.

Föredragande borgarrådet Erik Slottner anför följande.

Ärendet

Kommunfullmäktige har gett äldrenämnden i uppdrag att årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen. Syftet med årsrapporten är att ge en samlad lägesbild av stadens äldreomsorg och dess utveckling inom verksamhetsområdets olika delar. Rapporten syftar också till att fungera som ett verktyg i arbetet för likställighet inom stadens äldreomsorg samt spridning av utvecklingsarbete och goda exempel inom staden.

I denna tredje upplaga av äldreomsorgens årsrapport redovisas som i tidigare upplagor äldreomsorgens demografiska utveckling och volym i jämförelse mellan stadens fyra regioner (västerort, innerstaden, östra söderort och västra söderort) och stadsdelsförvaltningar samt över tid.

Rapporten är i huvudsak en sammanställning av andra rapporter och redovisningar i syfte att ge en samlad lägesbeskrivning. Där det är möjligt redogörs för skillnader mellan kvinnor och män samt resonemang om tänkbara orsaker.

Mina synpunkter

Äldreomsorgens årsrapport är en viktig kunskapskälla kring läget i Stockholms äldreomsorg. Den ger en samlad bild av äldreomsorgens olika verksamhetsområden och bidrar därmed till att höja kunskapen om desamma.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Att överlämna äldreomsorgens årsrapport 2019 till kommunstyrelsen för känne-
dom

Stockholm den 9 september 2020

ERIK SLOTTNER

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Äldreomsorgens årsrapport 2019

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Kadir Kasirga (S) enligt följande.

Äldrenämnden har i uppdrag att utveckla en återkommande årsrapport om äldreomsorgen i Stockholms stad med fokus på kvalitet och likställighet, utifrån väsentliga fakta och data. Årsrapporten syftar till att ge en samlad bild av äldreomsorgen i Stockholms stad samt att möjliggöra jämförelser av data över tid och mellan stadsdelar inom stadens äldreomsorg.

Mot bakgrund av corona-pandemin är det uppenbart att mycket av det som följs upp i rapporten måste ställas i en ny dager. Att Stockholm inte i sina upphandlingar och i förhållande till egen verksamhet längre tillräckligt tydligt driver krav på tryggare anställningar får stora negativa konsekvenser. Likaledes behöver staden för att skapa en bättre och säkrare äldreomsorg höja ambitionerna för kompetensutveckling, både i förhållande till egen och upphandlad verksamhet. Det bör vara en självklarhet framöver att hur verksamheterna lever upp till kompetenskrav ska följas upp i stadens utvärderingar.

Äldreomsorgen kommer vara föremål för granskning och fler aspekter kommer bli värderade, men det faktum att ovanstående inte analyseras i rapporten är en tydlig indikation på att mer fokus behöver riktas mot anställningsvillkor och kompetensutveckling.

Arbetet för att erbjuda fler trygga och fasta anställningar behöver intensifieras. Att som tidigare hävda att arbetsgivaren behöver flexibilitet i verksamheterna kan inte längre rättfärdiga att närmare en fjärdedel av arbetet utförs av timvikarier, särskilt inte som flera av dessa vill ha en fast anställning.

Rapporten visar att det finns stora skillnader i staden och att dessa i vissa fall ökar. Detta är oroväckande. På Östermalm svarar 85 procent att deras hälsotillstånd är mycket eller ganska gott, medan det i några av ytterstadsstadsdelarna är 60 procent. Nöjdheten med hemtjänstens tillgänglighet varierar mellan stadsdelsförvaltningarna med som högst 80 och som lägst 62 procentenheter. Skillnaden mellan antalet beviljade snitttimmar mellan stadsdelarna har ökat med fem timmar per månad, där Spånga-Tensta ligger lägst med 32 timmar och Östermalm ligger högst med 47 timmar per månad när hänsyn var tagen till omsorgstagarnas sammansättning. Nöjdheten med utevistelse hos boende på vård- och omsorgsboenden sjunker och skillnaderna varierar mellan stadsdelsförvaltningarna med som högst 60 och som lägst 43 procentenheter. Även nöjdheten med maten visar på stora skillnader, med som högst 82 och som lägst 59 procentenheter.

Staden behöver en progressiv politik för att minska klyftorna och de stora skillnader som finns mellan stadsdelar och mellan grupper av stockholmare.

Trots att personalkontinuiteten är en av de viktigaste faktorerna för den enskildes trygghet finns den omnämnd vid enbart ett tillfälle i den blågröna majoritetens budget, vilket nu visar sig i något sämre siffror jämfört med förra året. För att uppnå en god personalkontinuitet krävs politisk vilja och fasta anställningar på heltid. I årsrapporten förklaras att flera av de privata utförarna som har ovanligt god personalkontinuitet har personal, vanligen timanställd, som enbart går till ett visst antal kunder och att denna personal ofta arbetar sex dagar i veckan. Vidare redogörs för att utförare med relativt få kunder har en bättre kontinuitet än utförare med många kunder eftersom de har få antal anställda och i snitt färre antal kunder än de kommunala eftersom de privata utförarna har möjlighet att ange max antal kunder, samt har möjlighet att ange ett begränsat geografisk upptagningsområde. Större privata utförare har liknande resultat som de kommunala utförarna på kontinuitetsmätningarna.

För oss är det viktigt att sträva efter en ökning av personalkontinuiteten och de stora variationerna mellan stadsdelar behöver utredas och goda exempel spridas.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Karin Gustafsson (alla S) och Clara Lindblom och Sara Stenudd (båda V) med hänvisning till Socialdemokraternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Kommunfullmäktige har gett äldrenämnden i uppdrag att årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen. Syftet med årsrapporten är att ge en samlad lägesbild av stadens äldreomsorg och dess utveckling inom verksamhetsområdets olika delar. Rapporten syftar också till att fungera som ett verktyg i arbetet för likställighet inom stadens äldreomsorg samt spridning av utvecklingsarbete och goda exempel inom staden.

I denna tredje upplaga av äldreomsorgens årsrapport redovisas som i tidigare upplagor äldreomsorgens demografiska utveckling och volym i jämförelse mellan stadens fyra regioner (västerort, innerstaden, östra söderort och västra söderort) och stadsdelsförvaltningar samt över tid.

Rapporten är i huvudsak en sammanställning av andra rapporter och redovisningar i syfte att ge en samlad lägesbeskrivning. Där det är möjligt redogörs för skillnader mellan kvinnor och män samt resonemang om tänkbara orsaker.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 juni 2020 att överlämna äldreomsorgens årsrapport 2019 till kommunstyrelsen för kännedom.

Särskilt uttalande gjordes av Mirja Räihä m.fl. (S) samt Robert Mjörnberg m.fl. (V), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Personer som är 65 år och äldre utgör en ökande andel av befolkningen totalt sett i såväl Sverige som i Stockholms stad. Anledningen till den demografiska förändringen beror delvis på att vi lever allt längre och att det genomsnittliga antalet år som en person lever i hög ålder har ökat över tid. Livet efter 65 år utgör idag omkring en tredjedel av en vuxen persons liv.

Under 2019 fanns cirka 146 000 personer 65 år eller äldre i Stockholms stad, vilket utgjorde 15 procent av stadens totala befolkning. I jämförelse med året innan motsvarade det en ökning med 3 186 personer och en förändring med 2,2 procent.

Det är främst i hög ålder som en stor andel personer har insatser från äldreomsorgen. Hälften av de som är mellan 85-89 år har någon form av äldreomsorg och nära nio av tio personer som är 90 år och äldre har någon form av äldreomsorg.

Under 2019 hade sammanlagt ungefär 21 000 personer insatser från äldreomsorgen vilket motsvarar cirka 15 procent av befolkningen 65 år och äldre i Stockholms stad. Majoriteten av omsorgstagarna hade beslut om hemtjänst, drygt sex av tio personer. Nära tre av tio bodde på vård- och omsorgboende och fyra procent på servicehus. Fyra procent hade beslut om dagverksamhet och två procent beslut om korttidsvård. Oavsett insatstyp var majoriteten av omsorgstagarna kvinnor. Andelen kvinnor bland omsorgstagarna var genomgående kring 70 procent i staden.

Drygt sju av tio omsorgstagare fick informell omsorg av exempelvis en partner eller barn. Nära hälften fick hjälp minst en gång i veckan. Män fick oftare hjälp dagligen jämfört med kvinnor, vilket kunde förklaras av att fler män hade en partner som de fick hjälp av. Kvinnor fick däremot oftare hjälp av barn jämfört med män. Andelen med informell

omsorg ökade med stigande ålder. Ungefär nio av tio personer som var 90 år och äldre fick informell omsorg.

Beslut i enskilda ärenden

Under 2019 fattade stadens biståndshandläggare cirka 58 000 beslut i enskilda ärenden, exklusive avgiftsbeslut och trygghetslarm, vilket var drygt 1 500 fler beslut i jämförelse med året innan. Av det totala antalet beslut var 96 procent bifall.

De flesta beslut avsåg hemtjänst, totalt 48 600 beslut vilket var något fler beslut i jämförelse med föregående år. När det gäller vård- och omsorgsboende och servicehus har besluten successivt minskat de senaste åren. Det kan bland annat härledas till de senaste årens minskning av antalet äldre över 80 år.

Hemtjänst

I oktober 2019 hade totalt 14 001 personer i Stockholms stad beslut om hemtjänst, vilket var i princip samma volym som året innan. Stadens omsorgstagare hade i genomsnitt 39 timmar hemtjänst per månad. Under december fanns det 14 kommunala och 79 privata utförare av hemtjänst. I snitt fanns det 31 olika hemtjänstverksamheter per stadsdelsförvaltning som de äldre kunde välja mellan, vilket var en minskning med i snitt åtta hemtjänstverksamheter per stadsdelsförvaltning. En majoritet, sex av tio av hemtjänsttagare, hade privat hemtjänst.

Vård- och omsorgsboende

I oktober 2019 hade 5 676 personer beslut om vård- och omsorgsboende, vilket var en liten minskning med 30 beslut i jämförelse med året innan. Under året förmedlades 6 821 erbjudanden (ej unika personer) om plats på vård- och omsorgsboende, varav 2 693 personer tackade ja till anvisad plats. Mellanskillnaden beror på att den enskilde tackat nej till erbjuden plats av olika orsaker.

Under året uppgick det totala antalet platser till närmare 7 500 varav cirka hälften i kommunalt huvudmannaskap och resterande i privata platser upphandlade enligt LOV. Av de privata platserna fanns drygt hälften av platserna i andra kommuner inom länet. Därutöver fanns det cirka 400 privata profilboendeplatser. Under 2019 köpte staden i stort sett samtliga tillgängliga privata platserna inom kommunen och cirka en fjärdedel av tillgängliga platser utanför kommunen. Majoriteten av de äldre väljer ett vård- och omsorgsboende inom den region man redan bor i, men tendensen är att flyttbenägenheten ökat de senaste åren. Andelen verkställda beslut per regiform var 43 procent inom privat regi, 20 procent inom entreprenad och 37 procent inom kommunal regi. Den senaste mätningen av medianboendetiden visar att den varit i princip oförändrad de senaste fem åren med ett år i vård- och omsorgsboende med somatisk inriktning och knappt ett år och nio månader i vård- och omsorgsboende med demensinriktning.

Servicehus

I oktober 2019 hade 956 personer beslut om servicehus, vilket var en minskning med 48 beslut i jämförelse med året innan. Under året förmedlades 694 erbjudanden (ej unika personer) om servicehuslägenheter, varav 201 personer tackade ja till anvisad lägenhet.

Under året fanns det 13 servicehus med totalt 1 185 lägenheter, samtliga i kommunal regi och inom stadens fyra regioner. Antalet servicehuslägenheter minskade med 65 lägenheter mot föregående år i och med omstruktureringar till seniorboende. 67 lägenheter stod tomma under december 2019. I senaste mätningen var medianboendetiden för en person på servicehus drygt tre år vilket var en ökning efter ett antal års minskning.

Dagverksamhet

I oktober 2019 hade 957 personer beslut om dagverksamhet, vilket är en liten minskning med tio beslut i jämförelse med året innan.

Under året fanns det 30 dagverksamheter, varav 16 i kommunal regi, sju i privat regi och sju på entreprenad. Fyra av dagverksamheterna hade social inriktning, en profil med psykiatrisk inriktning och resterande demensinriktning. Totalt fanns det 531 platser per dag inom staden, varav mellan 40-80 platser inom social dagverksamhet.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande gjordes v Mirja Räihä m.fl. (S) samt Robert Mjörnberg m.fl. (V) enligt följande.

Äldrenämnden har i uppdrag att utveckla en återkommande årsrapport om äldreomsorgen i Stockholms stad med fokus på kvalitet och likställighet, utifrån väsentliga fakta och data. Årsrapporten syftar till att ge en samlad bild av äldreomsorgen i Stockholms stad samt att möjliggöra jämförelser av data över tid och mellan stadsdelar inom stadens äldreomsorg.

Rapporten visar att det finns stora skillnader i staden och att dessa i vissa fall ökar. Detta är oroväckande. På Östermalm svarar 85 procent att deras hälsotillstånd är mycket eller ganska gott, medan det i några av ytterstadsstadsdelarna är 60 procent. Nöjdheten med hemtjänstens tillgänglighet varierar mellan stadsdelsförvaltningarna med som högst 80 och som lägst 62 procentenheter. Skillnaden mellan antalet beviljade snitttimmar mellan stadsdelarna har ökat med fem timmar per månad, där Spånga-Tensta ligger lägst med 32 timmar och Östermalm ligger högst med 47 timmar per månad när hänsyn var tagen till omsorgstagarnas sammansättning. Nöjdheten med utevistelse hos boende på vård- och omsorgsboenden sjunker och skillnaderna varierar mellan stadsdelsförvaltningarna med som högst 60 och som lägst 43 procentenheter. Även nöjdheten med maten visar på stora skillnader, med som högst 82 och som lägst 59 procentenheter.

Staden behöver en progressiv politik för att minska klyftorna och de stora skillnader som finns mellan stadsdelar och mellan grupper av stockholmare.

Trots att personalkontinuiteten är en av de viktigaste faktorerna för den enskildes trygghet finns den omnämnd vid enbart ett tillfälle i den blågröna majoritetens budget, vilket nu visar sig i något sämre siffror jämfört med förra året. För att uppnå en god personalkontinuitet krävs politisk vilja och fasta anställningar på heltid. I årsrapporten förklaras att flera av de privata utförarna som har ovanligt god personalkontinuitet har personal, vanligen timanställd, som enbart går till ett visst antal kunder och att denna personal ofta arbetar sex dagar i veckan. Vidare redogörs för att utförare med relativt få kunder har en bättre kontinuitet än utförare med många kunder eftersom de har få antal anställda och i snitt färre antal kunder än de kommunala eftersom de privata utförarna har möjlighet att ange max antal kunder, samt har möjlighet att ange ett begränsat geografisk upptagningsområde. Större privata utförare har liknande resultat som de kommunala utförarna på kontinuitetsmätningarna.

Vi socialdemokrater har i vårt budgetalternativ ett målvärde på 8 personer under en 14 - dagarsperiod och för oss är det viktigt att sträva efter en ökning av personalkontinuiteten och de stora variationerna mellan stadsdelar behöver utredas och goda exempel spridas. Vi efterlyser att årsrapporten även inför statistik om sjukfrånvaro och anställningsformer.